

9. Keskkonna- korralduslikud vahendid

Elamisväärse keskkonna säilitamiseks on tähtis iga indiviidi käitumine keskkonnas. Kuid jätkusuutlike otsuste tegemisel on suunaandja eelkõige keskkonnapoliitika ja teised keskkonnakorralduslikud meetmed.

Palju mõjutavad keskkonda ettevõtted ja nende igapäevased otsused. Näiteks keskkonnatasudel on olnud kindel roll keskkonnateadlikkuse tõstmisel, kuna see on riigi selge signaal ettevõtetele. Trahvid on riigi otsene reageering keskkonnavaenulikkusele ja nende suurenemine/kahanemine näitab, kuidas me ise ümbritsevasse suhtume.

On ka teisi vahendeid, nagu keskkonnajuhtimissüsteemid, keskkonnatasud ja -trahvid, mitmesugused märgised, keskkonnainvesteeringud. Keskkonnamõju hindamised on vaid mõned väljundid, mis annavad ühiskonnale signaale, mille poole meie tulevikku silmas pidades oleks vaja liikuda. Selles ülevaates keskendutakse keskkonnatasudele ja -trahvidele ning käsitletakse ka viimasel ajal aktuaalseks muutunud teemat – jääkreostust, mis näitab, milliseid jõupingutusi tuleb teha möödaniiku keskkonnavaenuliku käitumise tõttu. Populaarsemaks on muutunud ka keskkonnasõbralikud ettevõtted, kes saavad oma tegevuse eest üha rohkem tunnustust ja hakatakse aina enam aru saama, et keskkonnale mõtlemine tähendab kaugemas perspektiivis kokkuhoidu. Ka tarbijad on keskkonnateadlikumad. Väikeste sammudega liigume selle poole, et keskkonnavaenulikkust enam ei aktsepteerita. Seda näitab selgelt ka keskkonnatasude suurenemine.

9.1 Keskkonnamaksud ja -tasud

Eestis kasutatakse keskkonnapoliitika elluviimiseks majandushoobasid – keskkonnamakse ja -tasusid (joonis 9.1). Keskkonnamaksude eesmärk on motiveerida tarbijaid keskkonda n-ö vähem kasutama.

Keskkonnamaksudest rakendatakse Eestis kütuseaktsiisi, elektriaktsiisi, pakendiaktsiisi raskeveokimaksu ja mootorsõidukiaktsiisi. Aastatel 2009–2012 oli keskkonnamaksudest ja -tasudest laekuv riigi tulu kasvava trendiga, see moodustas **ca 9% riigieelarve maksutuludest** (tabel 9.1).

Keskkonnatasud erinevad keskkonnamaksudest selle poolest, et neid maksavad tootjad, seega arvestatakse need toodete ja teenuste tootmiskuludesse. Selle kaudu mõjutavad need toote/teenuse omahinda ja kokkuvõttes ka konkurentsivõimet turul. Keskkonnatasud motiveerivad ettevõtteid rakendama keskkonnakaitsemeetmeid, et tootmise keskkonnamõju vähendada ja seeläbi vähem keskkonnatasu maksta.

Keskkonnatasude seadus (edaspidi KeTS) sätestab loodusvara kasutusõiguse tasu määramise alused, saastetasud ja tasumäärad, nende arvutamise ja tasumise korra ning keskkonnakasutusest riigieelarvesse laekuva raha kasutamise alused ja sihtotstarbe. KeTS-i järgi maksab keskkonnatasu isik, kes on saanud keskkonnaloaga või muul seadusega sätestatud alusel õiguse eemaldada looduslikust seisundist loodusvara, heita keskkonda saasteaineid või kõrvaldada jäätmeid ning on teinud seda vastavat õigust omamata. Keskkonnatasud jagunevad loodusvara kasutusõiguse tasuks (edaspidi ressursitasu) ja saastetasuks.

Ressursitasudeks loetakse kasvava metsa raieõiguse tasu, maavara kaevandamisõiguse tasu, vee erikasutusõiguse tasu, kalapüügiõiguse tasu ja jahipiirkonna kasutusõiguse tasu. Saastetasu rakendatakse, kui saasteaineid heidetakse välisõhku (edaspidi välisõhusaastetasu), veekogusse, põhjaveisse või pinnasesse (edaspidi veesaastetasu) ja kõrvaldatakse jäätmeid (edaspidi jäätmete kõrvaldamise saastetasu).

Aastatel 2009–2012 maksid Eesti ettevõtted keskkonnatasusid 293,6 miljonit eurot, millest suurema osa moodustasid tasud jäätmete kõrvaldamise ja maavaravaru kaevandamisõiguse eest (joonis 9.2).

Keskkonnatasude laekumine võrreldes aastaga 2009 on 2012. aastal kasvanud 7 miljoni euro võrra ehk 9%. Laekumiste vähenemine ajavahemikul 2009–2010 on valdavalt seotud üldise majandusliku olukorraga Eestis, kui tootmine ja tarbimine vähenesid. Keskkonnatasude laekumise kasv 2011.–2012. aastal on valdavalt seotud tasumäärade suurenemise, aga ka Eesti majanduse elavnemisega.

Muutused laekumistes on seotud ka KeTS-iga sätestatud tasumäärade muutuste, saastetasu rakendamise printsiipide muutuste (jäätmete ladestamise nõuetekohasuse koefitsientide kaotamine), jäätmete ladestamise saastetasu ja keskkonnareostuse vähenemisega.

Ressursitasude rakendamise aluseid keskkonnatasude seaduses vaadeldaval perioodil ei ole muudetud. Seega sõltus laekumiste muutus enamasti ressursikasutusest, eriti ehituses ja energeetikas, samuti tasumäärade, eriti kaevandamisõiguse tasude kasvust.

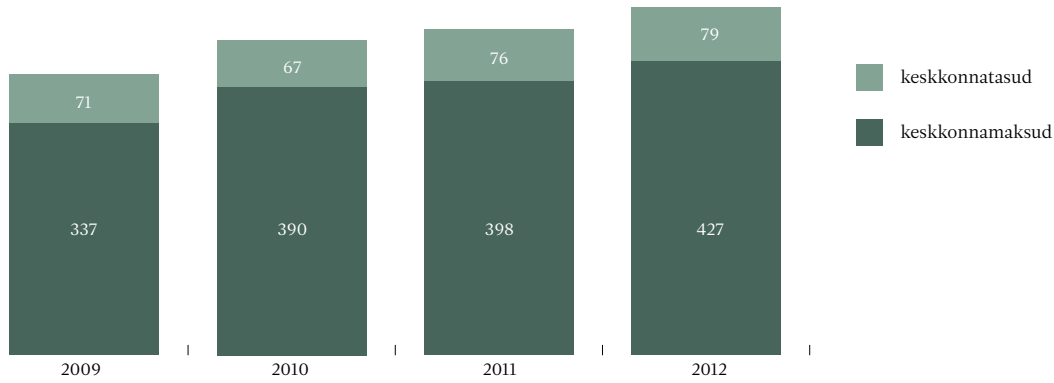
Alates 2009. aastast ei kehti enam varasem kasvava metsa raieõiguse tasu regulatsioon – metsaseaduse muutmiselega muutus metsatulu riigieelarvesse laekumise põhimõte ning edaspidi kantakse riigieelarvesse osa Riigimetsa Majandamise Keskuse (RMK) puhaskasumist.

Keskkonnatasud laekuvad riigieelarvesse (kust üks osa suunatakse keskkonnaseisundi hoidmiseks ja teine sihtotstarbete kasutamiseks) ning kohalike omavalitsuste eelarvetesse, kus need kasutatakse kohalike vajadusi arvestades (joonis 9.3).

Keskkonnakasutusest riigieelarvesse laekuvat raha kasutatakse vastavalt keskkonnatasude seaduse § 4 läbi Keskkonnainvesteeringute Keskuse keskkonnakaitse edendamiseks (joonis 9.4). KIK-i keskkonnaprogramm on riigi põhiline keskkonnakaitse rahastamise meede.

Keskkonnaprogrammi kaudu on aastatel 2009–2012 eraldatud toetusi kokku 138 miljonit eurot.

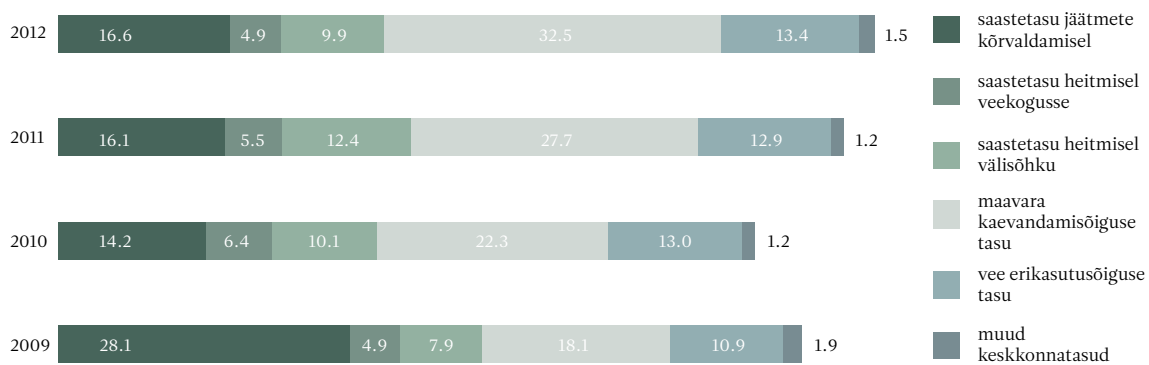
Peale keskkonnaprogrammi on keskkonnainvesteeringute finantseerimise tähtis allikas välisabi. Aastatel 2009–2012 sai Eesti keskkonnakaitse infrastruktuuri väljaarendamiseks ja keskkonnakaitsetegevusteks välisabi ca 465 miljonit eurot. Riik panustas sellel ajavahemikul kaasfinantseeringuna ca 38 miljonit eurot.

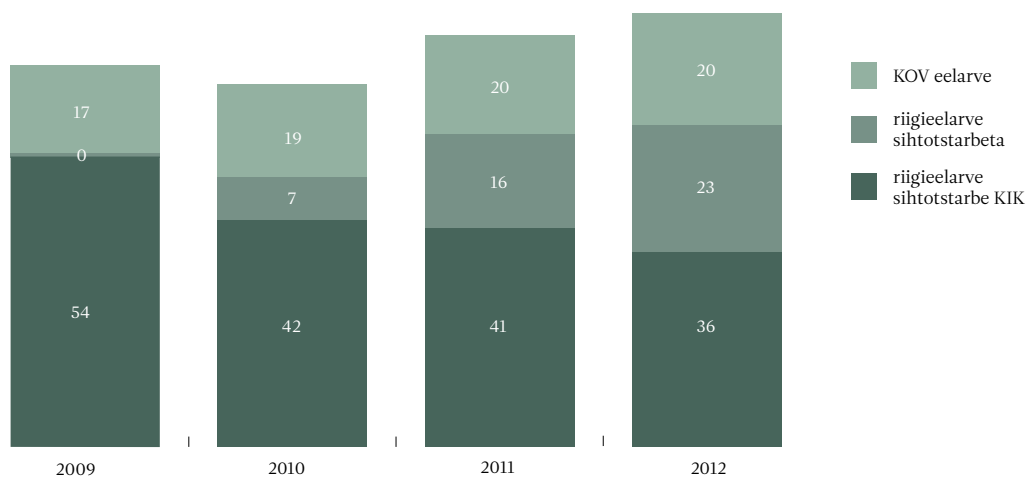
Joonis 9.1. Makstud keskkonnatasud ja -maksud aastatel 2009–2012 (mln eurot). Andmed: Keskkonnaministeerium ja Statistikaamet.

Tabel 9.1. Keskkonnamaksude laekumised aastatel 2009–2012 (mln eurot). Andmed: Statistikaamet.

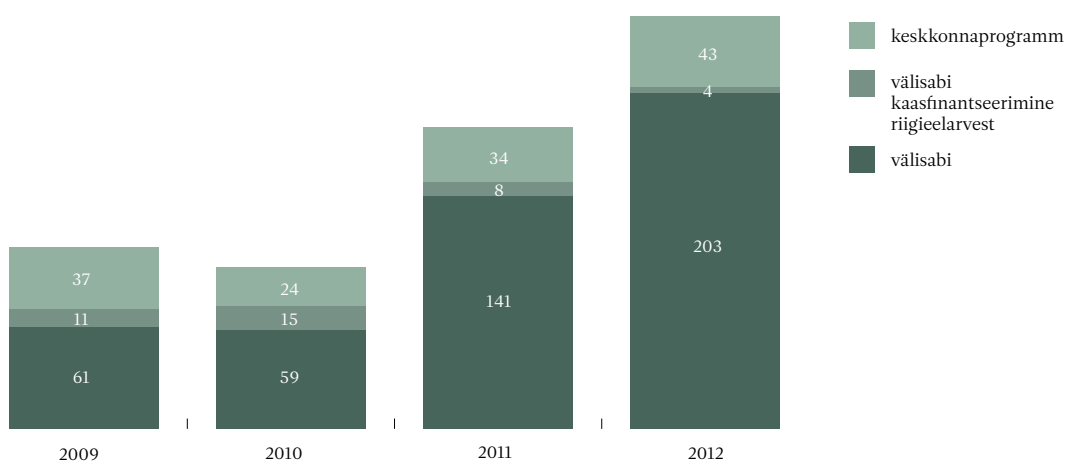
	2009	2010	2011	2012
Kütuseaktsiis	311,6	357,1	361,4	389,8
Elektriaktsiis	22,0	29,3	32,3	32,6
Raskeveokimaks	3,544	3,496	3,680	3,895
Mootorsõidukiaktsiis	0,001	0,002	0,002	0,001
Pakendiaktsiis	0,030	0,010	0,197	0,276

Joonis 9.2. Keskkonnatasude laekumised aastatel 2009–2012 (mln eurot). Andmed: Keskkonnaministeerium.

Joonis 9.3. Keskkonnatasudest laekuva raha jaotamine aastail 2009–2012 (mln eurot).
Andmed: Rahandusministeerium ja Keskkonnaministeerium.

Joonis 9.4. Keskkonnakaitsemeetmete rahastamine aastail 2009–2012 (mln eurot). Andmed: Keskkonnainvesteeringute Keskus.

9.2 Keskkonnatasude mõjud

Keskkonnatasud on Eestis kasutusel alates 1991. aastast ning nende rakendamise eesmärk on vältida või vähendada loodusvarade kasutamise, saasteainete keskkonda heitmise ja jäätmete kõrvaldamisega seotud võimalikku kahju. Keskkonnatasude määrasid on järjepidevalt tõstetud, kuna on leitud, et kehtivad määrad on liiga madalad ega anna inimestele ja ettevõtjatele signaali muuta oma käitumist rohkem keskkonda säästvaks ja loodusressursse väärtustavaks. Selleks, et selgitada välja keskkonnatasude mõju ettevõtete investeringutele, majandusnäitajatele, konkurentsivõimele ja hindadele, aga ka loodusressursside kasutamise efektiivsusele ning jäätmete ja saasteainete koguse vähendamisele, tellis Keskkonnaministeerium 2012. aastal uuringu, mille tulemusi alljärgnevas tutvustatakse.

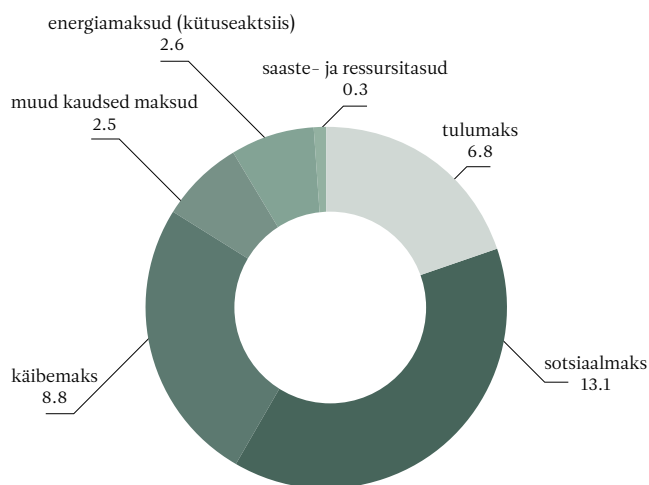
Üldiselt võib väita, et seni pole keskkonnatasude tõusuga seonduvalt võimalik märgata ühegi tegevusvaldkonna selget taandumist või suurt kasvu, mis võiks olla seostatav keskkonnatasudega. Enamik ettevõtteid ei pea keskkonnatasusid nende majandusotsuseid mõjutavaks teguriks, mis tuleneb sellest, et enamiku ettevõtete jaoks ei ole keskkonnatasude osakaal kuludes suur. Kui vaadata üldist maksukoormust (joonis 9.5), on näha, et ressursi- ja saastetasud moodustavad vaid 0,3% SKT-st ehk alla 1% kogumaksukoormusest.

Investeeringute planeerimisel ja tegemisel on ettevõtete esmane mõjutaja üldine majandusolukord ja turuspetsiifika ning vajadus kulusid hoida kokku (viimase puhul arvestatakse ka keskkonnatasude muutust). Keskkonnaaspektidest rääkides on ettevõtete jaoks kõige tähtsamad argumendid üldised keskkonnanõuded ja lubatud saastekoguste piirmäärad, millest sõltub ettevõtte tegevusloa olemasolu ja reostustrahvide maksmine. Keskkonnatasusid peetakse pigem vähetahtsateks või üldse mitte oluliseks mõjutajaks investeringute tegemisel (joonis 9.6). Samas leidub majandussektoreid, kus keskkonnatasud on väga tähtis argument, eelkõige kaevandus-, energeetika- ja jäätmekäitlusettevõtted. Nende sektorite ettevõtluse puhul on keskkonnatasude mõju investeerimisotsustele suurem. Samuti tuleb silmas pidades, et keskkonnatasud kanduvad läbi vee-, energia- ja jäätmekulu kõikidele tegevusaladele edasi.

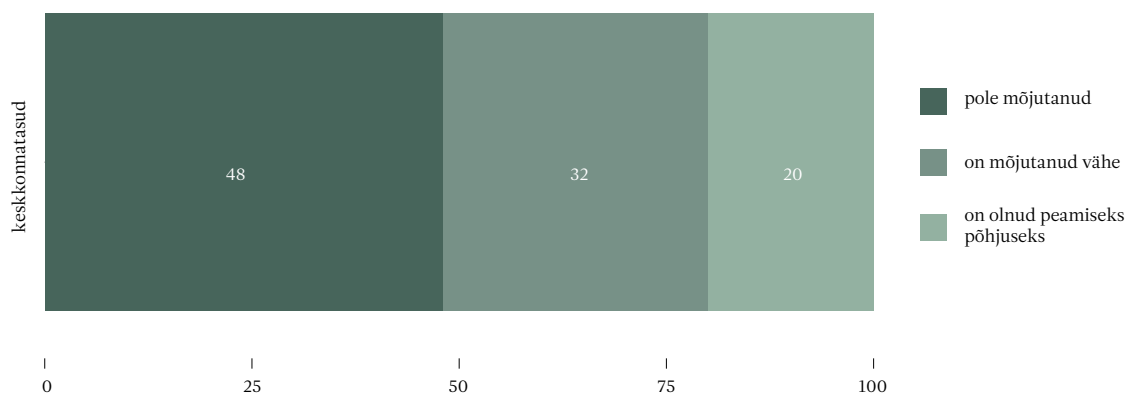
Mis puutub keskkonnatasude ja konkurentsivõime vahelistesse seostesse, siis enamik ettevõtjaid siin negatiivset mõju ei näe. 71% siinse töö raames korraldatud küsitlusele vastanud ettevõtetest arvas, et keskkonnatasudel ei ole Euroopa Liidu teiste riikidega võrreldes konkurentsivõimet pärssivat toimet ja energeetikaettevõtted tõstsid esile, et nende tehnoloogiline areng aitab nende konkurentsivõimet tõsta. Siiski toodi intervjuudes esile, et võrreldes kolmandate riikidega (kus keskkonnanõuded on palju segasemad ja tootmine võib olla saastavam) on ettevõtete olukord palju halvem.

Ühelt poolt tunnetavad ettevõtted riigi survet keskkonnanõuete väga rangeks ja täpseks järgimiseks, kuid teisalt ei leia nad riigi toetust ega abi investeringutele. Seetõttu on mõistetav küsitluse ja intervjuude tulemustest väljenduv ootus, et toetusmeetmed keskkonnatõhusate uuenduste planeerimiseks ja elluviimiseks oleksid kättesaadavamad, nende taotlemise protsess piisavalt üheselt mõistetav ning arvestaks taotlejaga seotud eripärasid. Samuti on väga tähtis, et keskkonnanõuete tulevased muutused oleksid ettevõtetele piisavalt pikalt ette teada. Paraku kaob see positiivne mõju, kui muudatused keskkonnatasudes on liiga äkilised ega anna piisavat aega kohanemiseks. Praegu tunnetavad ettevõtted keskkonnatasu pigem maksuna, mis ei teeni oma ideelist eesmärki, vaid lihtsalt suurendab riigi tulusid.

Siiski on keskkonnatasudel olnud kindel roll keskkonnateadlikkuse tõstmisel, see on riigi selge signaal ettevõtetele. Mitmete saasteainete heitmed ja ressursside kasutus on viimasel aastakümnel vähenenud, kuid samas on ka valdkondi, kus keskkonnakasutus jätkuvalt suureneb, samas ressursside napib (liiv, savi ja põlevkivi), samuti transpordi kasv. Nende valdkondade puhul on keskkonnatasumäärasid vaja tõsta ennaktempos, et motiveerida kaevandajaid-kasutajaid efektiivsemalt kasutama neid taastumatuid maavarasid ja kütusesäästlikke autosid. Uuringus tuuakse ka täiendavaid valdkondi, kus majandushoobade kasutamist järgnevalt analüüsida.

Joonis 9.5. Eesti maksutulude osakaal eri maksude järgi, 2010, % SKT-st.

Joonis 9.6. Vastused küsimusele „Kuivõrd on keskkonnamõjude vähendamiseks tehtud investeeringute või muude uuenduste põhjus olnud keskkonnatasud?“

Loe lisaks:

- SEI Tallinn ja RAKE. (2013). Keskkonnatasude mõjuanalüüs. [www] <http://www.sei.ee/publications/4447.pdf>

9.3 Keskkonnarikkumised ja -trahvid

Enamik inimesi hoiab loodust oma vabast tahtest, samas on riik kehtestanud loodusrikkuste säästliku kasutamise ja kaitse tagamiseks ka õigusaktid ning loonud järelevalvesteemi.

Peamine keskkonnajärelevalve teostaja Eestis on Keskkonnainspeksioon. Keskkonnainspeksioon valvab looduskeskkonna ja -varade kasutamise üle kõigis valdkondades, olgu tegemist metsa-, maapõue- või kalakaitsega, jäätmekäitluse, pakendi- või välisõhuprobleemidega – kokku paarikümmes valdkonnas.

Keskkonnainspeksioon on keskkonna väärtegade puhul kohtuväline menetleja, s.t määrab rikkumiste eest trahve ja nõuab välja keskkonnale tekitatud kahju. Väärteo korras määratava trahvi suurus sõltub rikkumise olemusest – kui tõsise rikkumisega on tegemist ja kas on karistust kergendavaid või raskendavaid asjaolusid. Trahvide eesmärk on sundida inimesi seaduskuulekusele.

Alates 2011. aasta septembrist on Keskkonnainspeksioonil uurimisasutusena õigus menetleda ka keskkonnakuritegusid. Kuritegude puhul määrab karistuse kohus.

Peamine keskkonnajärelevalvet reguleeriv õigusakt on keskkonnajärelevalve seadus.

Keskkonna õigusnormid on kirjas valdkonna eriseadustes, nagu jahiseadus, jäätmeseadus, kalapüügiseadus, kemikaaliseadus, looduskaitseadus, loomakaitseseadus, maapõuseadus, metsaseadus jne.

Õigusrikkumiste menetlemisel lähtutakse väärteomenetluse seadustikust, karistusseadustikust ja kriminaalmenetluse seadustikust.

Järelevalvevaldkonnad jagunevad Keskkonnainspeksiooni töökorraldusest lähtudes kolmeks: keskkonnakaitse, looduskaitse ja kalakaitse.

Keskkonnakaitse valdkonnas on enim rikkumisi seotud jäätmetega, näiteks on jätkuvalt probleemiks jäätmete ladestamine selleks mitte ettenähtud kohta, sh metsa alla ja mujale loodusesse. Endiselt on probleem ka reostused veekogudel või maismaal, millega võib kaasneda tõsine keskkonnakahju.

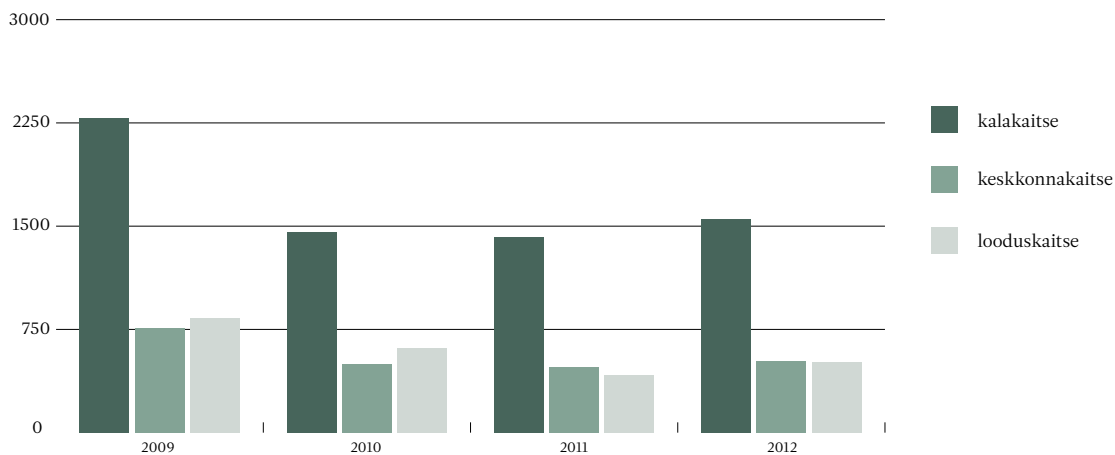
Looduskaitse poolel on suur hulk seaduserikkumisi seotud looduses viibimise ja liikumisega, näiteks on sageli probleeme kaitsealadel telkijate ja lõkke tegijatega. Samuti kiputakse sõitma väljaspool selleks ettenähtud teid. Probleem on ka ebaseaduslik ehitamine ranna- või kaldaalal. Pahatihti alustatakse ehitamist, kui vajalike lubade kooskõlastamisprotsess on alles pooleli, lootuses, et hiljem jõuab load korda ajada.

Kalakaitse valdkonnas on suurim probleem ebaseaduslikult, ilma nõutava tähistuse ja märgistusega püügile seatud püügivahendid, loata kalapüük ja püük keelatud ajal või keelatud kohas. Aastate jooksul ongi kõige arvukalt õigusrikkumisi toimunud just kalapüügivaldkonnas, selle üks põhjus on kindlasti ka püügihuviliste rohkus.

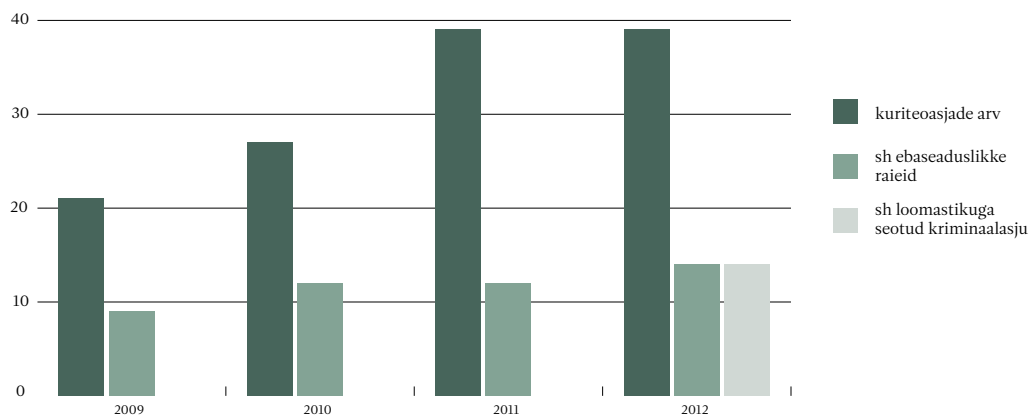
Kui vaadata üldist trendi, siis alates 2003. aastast on keskkonda puudutavate õigusrikkumiste arv pidevalt kahanenud. Rikkumiste vähenemisele on kaasa aidanud plaanipärasem ja tõhusam järelevalve, koostöö teiste järelevalveasutustega, paranenud keskkonnakorraldus, aga ka kasvanud inimeste teadlikkus ja suurem hoolivus keskkonnast.

Viimase nelja aasta statistika näitab, et võrreldes 2009. aastaga on 2012. aasta lõpuks keskkonnarikkumiste arv vähenenud 33% (joonis 9.7). Võrreldes 2011. aastaga on 2012. aastal rikkumiste tuvastamine kasvanud 265 rikkumise võrra.

Keskkonnakuritegude arv on viimasel paaril aastal olnud stabiilne (joonis 9.8).

Joonis 9.7. Keskkonnaalaste rikkumise arv aastatel 2009–2012. Andmed: Keskkonnainspeksioon

Joonis 9.8. Kriminaalasjade arv aastatel 2009–2012. Andmed: Keskkonnainspeksioon

9.4 Jääkreostus

Jääkreostus on möödanikus inimtegevuse toimel tekkinud pinnase või veekeskkonna reostunud piirkond või keskkonda jäetud ohtlike ainete kogum, mis ohustab lähikonna elanike tervist ja elusloodust, kuid võib põhjustada isegi inimeste surma. Pärast Vene vägede Eestist lahkumist jäi maha teatavasti suurtes kogustes söövitavaid ja plahvatusohtlikke aineid, mürkgaase ja tuhandeid lõhkekehi.

Nõukogude Liidu tasakaalustamata majandussuhete ja loodusvaenuliku tegevuse tõttu kujunes palju selliseid inimestele ohtlikke piirkondi, millest ajastule iseloomuliku salastatuse tõttu ei oldud teadlikud. Eriti suur oli salastatus sõjaväeobjektide puhul, mida väikeses Eestis oli üle 1500. Kuid jääkreostust on tekkinud ka taasiseseisvunud Eesti algusaastatel, eriti põlevkivitööstuse tõttu. Nii oli see näiteks RAS Kiviter Kiviõli ja Kohtla-Järve tootmisüksuste territooriumil. Taasiseseisvunud Eestis oli suur saasteallikas esialgu ka tsemenditööstus. 1991. aastal paiskas Kunda tsemenditehas õhku 107 000 tonni saasteaineid ja nii kestis see veel aastaid. Peale saastatud õhu olid muld, taimed ja puud tehase lähikonnas kuni 10 km raadiuses kaetud paksu tolmukihiga. Okaspuud olid välja surnud, joogivee kvaliteet oli halb. Olukord hakkas paranema alles 1997. aastal ja nüüdseks on saanud Kunda peaaegu tolmuvabaks.

12. märtsil 1997 kinnitati Riigikogus Eesti Vabariigi esimene keskkonnanstrateegia, mille koostamise käigus määratleti ligikaudu 40 olulist keskkonnaprobleemi. Nende prioriteetsuse hindamisel arvestati ohtu inimese tervisele, mõju majanduse arengule, säästva arengu tagamist ja rahvusvaheliste kohustuste täitmist. Suuremate probleemide seas olid energeetika negatiivse keskkonnamõju vähendamine, õhukvaliteedi parandamine, jäätmetekke vähendamine ja jäätmekäitluse korrastamine, pinna- ja põhjaveevarude kaitse ning jääkreostuse äras-tamine. Jääkreostuse puhul seati eesmärgiks tegevuse lõpetanud objektidest põhjustatud reostuse likvideerimine ja rikutud maastike taastamine. Aastaks 2010 tuli tagada kõrgendatud keskkonnariskiga jääkreostusobjektide isoleerimine looduskeskkonnast, mida ei ole rahaliste vahendite piiratuse tõttu siiani täielikult tehtud, nt endisel Tapa sõjaväelennuväljal. Endiselt on suur keskkonnaoht Kohtla-Järve poolkoksimägi, mille sulgemise projekti lõpetamisega Keskkonnaministeerium aktiivselt tegeleb. Samal ajal on tähtis saavutus rahvusvahelise koostöö tulemusena korrastatud Sillamäe jäätmeoidla, mis oli suur ohuallikas kogu Läänemere regioonile. Juba 2005. aastal jõuti nii kaugemale, et jäätmeoidla ei kujutanud enam ohtu ei Läänemerele ega Sillamäe elanikele. Praegu näeme kunagise uraanimülka kohal maastikku ilmestavat rohetavat mäeküngast, millele on antud tuhandeaastane ohutusgarantii.

19. veebruaril 2007 kinnitati Riigikogu otsusega uus „Eesti keskkonnanstrateegia aastani 2030”, milles samuti märgiti, et tööstus-, põllumajandus- ja militaarobjektide reostus on suur keskkonnaprobleem. Keskkonnategevuskavas aastateks 2007–2013 on loetletud keskkonnategevused jääkreostuse likvideerimisel ja iga-aastaste ülevaadete põhjal jälgitakse jääkreostuskollete lahendamiseks seatud ülesannete täitmist. Jääkreostuse kulgu on jälginud Riigikontroll¹.

Palju muret on olnud militaarobjektidega. Sõjaväekahjude hindamiseks ning reostuse tõkestamiseks või likvideerimiseks moodustati 1992. aastal Keskkonnaministeeriumi juurde endise NSV Liidu sõjaväe tekitatud sõjaväekahjude hindamise ja likvideerimise rahastamise komisjon, mille tegevust finantseeriti riigieelarvest. Komisjoni tegevuse tulemused publitseeriti 1999. aastal raamat „Endise Nõukogude Liidu sõjaväe jääkreostus ja selle likvideerimine”. Kokku hinnati 194 sõjaväeobjekti (kogupindalaga üle 80 000 ha) keskkonnakahjustused, reostuse täiendavaid uuringuid tehti veel 64 objektil. Väga suure reostusega objekte loetleti 19 ja suure reostusega objekte 38, mille olukorra leevendamiseks suunati valdav osa rahalisi vahendeid. Kokku avastati naftaprodukte pinnases 761 427 tonni 4335 hektaril, kemikaale 8257 tonni, akusid ja kuivelemente 59 tonni, metallijätmeid 48 544 tonni, õli- ja kütusejääke 12 038 tonni jne. Aastail 1992–1998 kulutati puhastustöödeks riigi eelarvest 39,4 mln krooni, millele lisandus suur välisriikide (Saksamaa, Soome, Taani, Rootsi, Norra) ning Euroopa Liidu ja Maailmapanga finantsabi.

Eriti ohtlikeks loeti radioaktiivseid jäätmeid (Paldiski tuumaobjekt, Sillamäe jäätmeoidlas), söövitavaid kemikaale (nt naatriumperoksiidi), lõhkeaineid ja -kehi ning mürkgaase, elavhõbedalampe (neid koguti üle 20 000), Ni-Cd akusid ja PCB-d sisaldavaid õlisid.

Suurt ohtu kujutas endast ka raketikütus. Tartu Raadi lennuväljal olid kontsentreeritud lämmastikhappe-melanži tünnid korralikult sulgemata ja mürgised aurud eraldusid õhku, ohustades inimesi. Keila-Joa raketibaasis kallati aga mürgine aluseline raketikütus samiini lihtsalt maha ja 10–15 tonni sellest tungis põhjavette.

¹ http://www.riigikontroll.ee/upload/jailid/ka_7042_jaak_reo_10.02.2004_lopp.pdf

1998. aasta lõpuks oli inimeste elule ja tervisele ohtlik reostus endistel sõjaväeobjektidel enamasti kõrvaldatud, kuid erisuguse ohtlikkusega jääkreostusobjekte on Eestis endiselt arvukalt ja nende lõplik ohutustamine kestab veel aastakümneid. Siia kuuluvad seni veel likvideerimata bituumeni- (asfaldi-), vaigu- ja tõrvajäätmed, kütuse- ja õlijäätmed ning nende emulsioonid, värvi- ja laki- ning tsinkpleki jäätmed jpm, mis inimese elule otsest ohtu ei kujuta. Samas on reostus siiski ebameeldiv ja häirib inimeste elutegevust. Näiteks aastail 1993–1998 pumbati endiselt Tapa sõjaväelennuväljalt ja selle mõjualalt maapõuest välja ca 100 000 liitrit petrooli ja ca 680 000 m³ reostunud põhjavett, milleks kulutati 7 390 840 Eesti krooni ja 8 mln Taani krooni. Kuivõrd petrooli väljapumpamine läks järjest kallimaks (see tõusis 47 kroonilt 1995. aastal 274 kroonini 1998. aastal), siis puhastustööd lõpetati ja jäädi lootma pinnase ja vee isepuhastumisele. Enamikule Tapa linna elanikest on tagatud puhas joogivesi ühisveevõrgust. 2011. aastal Ühtekuuluvusfondist (edaspidi ÜF) rahastatud projekti „Tapa veemajandusprojekt” tulemusena on 2013. aasta alguseks enamikule elanikest, kelle kaevud on reostunud, tagatud võimalus tarbida nõutekohast joogivett. OÜ Tapa Vesi andmetel on siiski veel majapidamisi, kellele tuleb puhast vett kohale vedada tsisternidega. Nimetatud majapidamistele ühisveevärgiga liitumise võimaluse loomisega tegeldakse ning olukord on planeeritud lahendada edaspidiste investeeringuprojektide käigus.

2013. a seisuga on Keskkonnaministeerium tellinud AS-ilt Maves ja Sweco Internatiooal AB-lt seitse uuringut, et saada ülevaate jääkreostusobjektide seisukorrast. 2004. aastal koostati ohtlike jääkreostusobjektide nimekiri TOP 75. Objektide likvideerimise ja ohustamisega on viimasel kümnel aastal tegeletud SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse (edaspidi SA KIK) toetusrahade abiga. Ajavahemikul 2002–2012 kasutati jääkreostuse likvideerimiseks SA KIK keskkonnaprogrammi (keskkonnatasudest laekuv raha) vahendeid järgmiste objektide puhastamiseks: Tallinna naftabaas, Tallinna kütuserminal, Kapasto asfaltbetoonitehas (edaspidi ABT), Soldina naftabaas, Jänesselja ABT, Raikküla ABT, Rapla ABT, Kõrkküla ABT, Laguja õlijärv, Raadi lennuväli (Raadi-Jaamamõisa valgla), Lagedi ABT, Maadevahe ABT, Pärnjõe katlamaja, Lohusuu ABT, Sinalepa endine masuudihoidla, Võhma katlamaja, Valjala aleviku endine bensiinijaam, Viru-Maidla ühismajandi pestitsiidiladu, Turba asula puiduimmutustehas, Neeme katlamaja, Sinimäe katlamaja, Jüri katlamaja, Tamsalu katlamaja, Alatskivi ABT, Olgina katlamaja jne. Kokku on SA KIK riigisiseste vahendite abiga puhastatud üle 50 objekti kogusummas ca 5,5 mln eurot.

Peale riigisiseste vahendite likvideeritakse jääkreostust EL-i programmiperioodi 2007–2013 (ühtekuuluvusfondi) vahenditest. Nii näiteks kulus 2012. aastal lõppenud Kiviõli poolkoksimäe sulgemisele 5,9 miljonit eurot. Juba lõppjärgus oleva Kohta-Järve poolkoksimäe sulgemist toetatakse ÜF-ist üle 35 miljoni euroga. Peale selle kasutatakse ÜF vahendeid endiste asfaltbetoonitehaste, sadama ja raudteeobjektide puhastamiseks. Rahastatakse meetmest „Jääkreostuse likvideerimine endistel sõjaväe- ja tööstusaladel”, mille raames puhastatakse 14 objekti kogumaksumusega 13,5 mln eurot. 2013. aasta alguse seisuga on puhastatud Harjumaal, Lääne- ja Ida-Virumaal järgmised objektid: Kose-Risti ABT, Kose katlamaja, Miinisadam, Süsta tn sadam, Tapa vagunidepoo, Ahtme 86 ABT ja Narva ABT. 2013. aastal on plaanitud lõpetada tööd Tapa veduridepoo, Viruvere ja Põltsamaa ABT-s; 2014. aastal lõpetatakse tööd Kopli Kaubajaama, Tallinn-Väike veduridepoo, Umbsaare ja Holstre-Nõmme jääkreostusobjektidel.

Loe lisaks:

- Keskkonnaministeeriumi infoleht. Üldinf rahastatavate projektide kohta. [www] <http://www.envir.ee/1119>
- Jääkreostust sisaldavate objektide omanikel ja kohalikel omavalitsustel on tehtud töödega võimalik tutvuda Keskkonnaministeeriumi veosakonnas ja regionaalsetes keskkonnaametites, endiste sõjaväeobjektide kohta tehtud uuringud paiknevad Keskkonnauuringute Keskuses aadressil Tallinn Marja 4.

